

Auditorinio ir nuotolinio kontaktinio mokymo(si) virtualioje erdvėje integravimo prielaidos aukštojo mokslo koleginiu ir universitetiniu lygmeniu: studentų požiūris ir patirtys

Živilė Advilonienė

Vytauto Didžiojo universitetas, Katalikų teologijos fakultetas, Religijos studijų katedra, Gimnazijos g. 7, LT-44260 Kaunas, zivilead@centras.lt

Anotacija. COVID-19 pandemija karantino sąlygomis lėmė būtinybę užtikrinti nuotolinių studijų sklandumą ir kokybę. Straipsnyje pristatomi empirinio tyrimo radiniai apie studentų patirtis pandemijos metu dėl karantino ribojimų studijuojant kontaktiniu būdu virtualioje erdvėje bei mišriu būdu; gvildenant mišraus studijų modelio integravimo prielaidas aukštajame moksle. Tyrimas atskleidė, kad palankiai vertinama nuolatinių mišrių studijų galimybė, tačiau nepritariama vien nuotoliniam studijų modeliui.

Esminiai žodžiai: *auditorinis mokymasis, nuotolinis kontaktinis mokymasis, nuotolinis mokymasis, auditorinio ir nuotolinio kontaktinio mokymosi virtualioje erdvėje integravimas, COVID-19 pandemija.*

Įvadas

Tyrimo aktualumas ir problematika. COVID-19 pandemija jau dvejus metus bene visuose švietimo sektoriaus lygmenyse keičia įprastą mokymo(si) formatą. Staigus virsmas, 2020 m. kovo viduryje pareikalavęs visuotinio mokymo(si) proceso perkėlimo į nuotolinę terpę, iškėlė klausimą, kiek ir kaip Lietuvos aukštasis mokslas apskritai ir atskirais lygmenimis, t. y. institucijose, studijų programose, disciplinose, yra pajėgus ir

pasirengęs plėtoti nuotolines ir/ar mišrias studijas; kiek toks studijų modelis būtų tikslingas ir prasmingas įprastinėmis sąlygomis, nesant pandeminių, karantino ar kt. apribojimų.

Pirmojo karantino (2020 m. kovo 16 d. – birželio 15 d.) metu dėl SARS-CoV-2 Lietuvoje kilusi būtinybė visuotinai persiorientuoti nuo įprastinių kontaktinių studijų į nuotolinį mokymo(si) formatą pareikalavo daugybės technologinių klausimų išsprendimo ir operatyvių pokyčių: paskaitų ir praktinių užsiėmimų, dalykinio turinio ir atsiskaitymų perkėlimo į nuotolinę aplinką, emocinio-psichologinio nusiteikimo neįprastam mokymui(si). Kaip rodo Lietuvos ir kitų šalių patirtis, tokių beprecedenčių situacijų ir esminių pokyčių kontekste itin aktualu tirti psichoemocinius su jais susiduriančiųjų patyrimus, išgyvenamo proceso vertinimą, poreikius ir lūkesčius (Bozkurt & Sharma, 2020; Panesi ir kt., 2020; Kabir & Hasnat, 2021; Dhawan, 2020). Aukštojo mokslo studijų kontekste svarbu analizuoti ir tai, kokio studijų modelio – įprasto face-to-face (vadinamojo auditorinio ar auditorinio kontaktinio), tiesiogiai vykstančio fizinėje erdvėje (auditorijose, praktikos vietose ir pan.), nuotolinio kontaktinio (vykstančio tiesioginio kontakto virtualioje erdvėje būdu, dėstant internetu) ar mišraus (derinančio auditorinį ir nuotolinį kontaktinį mokymąsi) – pageidaujama dėl šių pokyčių jau įgijus nuotolinio ir mišraus mokymosi patirtį, kokie privalumai ir trūkumai matomi, kuo motyvuojamas kažkurio iš jų rinkimasis ar nesirinkimas.

Studento centriniame studijų modelyje (Kučaidze, 2020; Guščinskienė & Čiburienė, 2018; Baužienė ir kt., 2016; Sajienė & Tamulienė, 2012; Mokymas(is) tarnaujant bendruomenei, 2020) panašaus pobūdžio tyrimai apie studentų ir dėstytojų patirtis, požiūrį ir vertinimą svarbūs tiek renkant informaciją apie studijų ar atskirų dalykų vertinimą, tiek analizuojant patirtus sunkumus, kilusius poreikius ir lūkesčius. Straipsnyje, pasitelkiant mokslinių šaltinių analizę ir studentų refleksijų analizę, siekiama atskleisti nuolatinio mišraus mokymo(si), derinant auditorinį ir nuotolinį kontaktinį mokymą(si) virtualioje erdvėje, integravimo prielaidas aukštojo mokslo koleginiu ir universitetiniu lygmeniu. Siekiant šio tikslo kaip *tyrimo objektas* išskirta auditorinio (face-to-face fizinėje terpėje) ir nuotolinio kontaktinio (virtualioje terpėje) mokymo(si) integravimo prielaidos aukštojo mokslo koleginiu ir universitetiniu lygmeniu remiantis studentų patirtimis ir vertinimu. Kartu siekta nustatyti studentų gerąją patirtį bei jiems kilusius iššūkius nuotolinio kontaktinio mokymosi virtualioje terpėje metu, taip pat galimo nuolatinio šio mokymosi modelio derinimo su auditoriniu vertinimą. Tiriamam reiškiniui atskleisti pasitelkta mokslinių šaltinių analizė ir nuotolinių kontaktinių bei mišrių (derinant auditorinį ir nuotolinį kontaktinį mokymąsi) virtualioje terpėje atskirais semestro ar mokslo metų etapais) studijų patirtį turinčių studentų refleksijų analizė keliant tyrimo klausimą, kokios yra auditorinių ir nuotolinių kontaktinių studijų integravimo prielaidos ir kokie motyvai tokių studijų patirtį jau turinčių studentų patyrimuose ir vertinimuose?

Kalbant apie galimo nuolatinio mišraus studijų modelio diegimo aukštojoje mokykloje prielaidas, svarbu atkreipti dėmesį, kad dėl COVID-19 pandemijos 2020 m. kovą įvestas

karantinas pareikalavo būtinybės visą švietimo sektorių operatyviai perorientuoti į ne-tradicinį, nors ir nenaują mokymosi formatą (Alqahtani & Rajkhan, 2020; Bates, 2014; Donelienė & Turskienė, 2011; Dyrud, 2011). Dėl COVID-19 pandemijos įvestas karantinas tik patvirtino, kad kritinės situacijos ne tik reikalauja operatyvių sprendimų pasitelkiant įvairias informacijos sklaidos ir komunikacijos priemones bei technologijas, bet ir formuoja asmens, visuomenės, institucijų atsparumą sukrėtimams (Daušienė ir kt., 2021; Tull ir kt., 2017). Ekstremali situacija dėl COVID-19 pandemijos taip pat sąlygojo inovatyvių sprendimų švietimo sistemoje paiešką, ypač tose studijų srityse ir programose, kuriose būtinas patirtinis, auditorinis, praktinis mokymas(is) realioje fizinėje terpėje, pvz., medicinos, muzikinio ir aktorinio ugdymo, mikrobiologijos, chemijos, daugelio socialinių mokslų srityse (Gachanja ir kt., 2021). Perėjimas į nuotolinį (karantino metu) ar mišrų (atlaisvinus dalį ribojimų) studijų procesą reikalavo tinkamiausių teorinių žinių perteikimo ir praktinės patirties formavimo būdų paieškos, o momentinis jų diegimas buvo svarbus bendram visuotiniam gėriui, neturint laiko ir sąlygų ilgesniam jų testavimui ar patikrai (Daušienė ir kt., 2021). Dėl šios priežasties buvo būtina kūrybinė prieiga, kritinio ir analitinio mąstymo įtraukimas, akademinės bendruomenės susitelkimas ir veiksmų koordinacija bei motyvacija ir pastangos į iš esmės kitokį studijų procesą kuo efektyviau integruoti dalykinį turinį, pedagogines žinias ir technologinius įgūdžius (Kabir & Hasnat, 2021; Kabir, 2020), studijose išlaikant studento centrinę prieigą (Kučaidze, 2020; Baužienė ir kt., 2016; Sajienė & Tamulienė, 2012), užtikrinant kokybišką teorinį ir praktinį mokymą bei visapusišką pagalbą studentams akademiniiais, psichosocialiniais ir kt. klausimais. Šia prasme vien nuotolinių ir/ar mišrių studijų kokybė išskirtinėmis sąlygomis tiesiogiai sietina su aukštosios mokyklos ir akademinės bendruomenės informaciniu-technologiniu, psichoemociniu pasirengimu tokiam mokymui(si), savalaikiu studijų proceso integravimu į nuotolinę erdvę (Kabir & Hasnat, 2021; Lassoued ir kt., 2020). Kartu tai kelia klausimą, kokios yra galimybės ir prielaidos mišrų mokymo(si) modelį integruoti į nuolatinį studijų procesą aukštajame moksle. Mišrus mokymas(is) čia suprantamas kaip apimantis studijų procesą, kuriame priklausomai nuo poreikio, galimybių, mokymo turinio ar kitų veiksnių skirtingu metu pakaitomis derinamas auditorinis (face-to-face fizinėje terpėje) ir nuotolinis kontaktinis mokymas(is) virtualioje erdvėje, apimantis ir mokymo turinio talpinimą, sklaidą naudojantis informacinėmis technologijomis (Vaughan ir kt., 2013). Empirinio tyrimo metodologijoje ir duomenų analizėje, ypač autentiškose informantų citatose, vartojama sąvoka *nuotolinis mokymas(is)* siejama su tyrime dalyvavusiųjų patirtimi, kai studijų procesas vyko išskirtinai tik virtualioje erdvėje tiesioginio kontakto tarp dėstančiojo ir studijuojančiųjų būdu, dėl COVID-19 pandemijos ribojimų neturint galimybių tiesioginiam kontaktiniam mokymui auditorijose ar hibridiniam mokymui(si), kai dalis studijuojančiųjų tiesiogiai dalyvauja auditorinėje paskaitoje, kita dalis sinchroniškai tuo pat metu į ją jungiasi nuotoliniu būdu.

Auditorinio ir nuotolinio kontaktinio mokymo(si) integravimo į nuolatinį studijų procesą prielaidos: teorinės išvalgos

Nuotolinės ir/ar mišrios studijos, įskaitant galimybę dalyvauti formalaus ir neformalaus švietimo programose, kelti kvalifikaciją ir pan., nėra naujovė (Reich, 2020; Reich ir kt., 2011; Donelienė & Turskienė, 2011; Dyrud, 2011). Aukštosiose mokyklose bent dalinis nuotolinis mokymas(is) buvo galimas kaip palengvinantis studijų procesą, užtikrinantis lengvesnį dalykinės medžiagos prieinamumą ir reikalaujantis didesnės studento atsakomybės, jo įsitraukimo (Imlawi, Gregg & Karimi, 2015; Adrian ir kt., 2021a; Adrian ir kt., 2021b). Vis dėlto iki COVID-19 pandemijos Lietuvos aukštosiose mokyklose tai buvo daugiau epizodinis studijų proceso elementas: tik pandemijos metu nuotolinės kontaktinės studijos virtualioje erdvėje (karantino sąlygomis) ar mišrios studijos (didėjančių atlaisvinimų metu skirtingiems studijų proceso elementams taikant auditorinį arba nuotolinį kontaktinį mokymą(si) virtualioje terpėje) tapo neišvengiamybe, iškėlusia būtinybę užtikrinti nenutrūkstamą studijų procesą ir jo kokybę, nepriklausomai nuo institucijos, dėstytojo, studento turimos nuotolinių ar mišrių studijų patirties ir galimybių tokiam mokymo(si) modeliui įgyvendinti.

Remiantis Lassoued ir kt. (2020), nuotolinio ir mišraus mokymosi kokybę galima apibūdinti kaip suderintų gairių, nuorodų ir procedūrų visumą, sudarančią prielaidas ir galimybes plėtoti sėkmingą studijų procesą, sujungiantį nuotolinį mokymą(si) (Adedoyin & Soykan, 2020), užtikrinantį etikos principų laikymąsi (Salhab ir kt., 2021; Bozkurt & Sharma, 2020), nuotolinio ir kontaktinio mokymo(si) derinimą, sudarant sąlygas studijuoti mišriu būdu (Okaz, 2015; Dziuban ir kt., 2018), dėstytojų, studentų ir aptarnaujančio personalo bendradarbiavimą (Adrian ir kt., 2021b). Tai reikalauja studijų proceso lankstumo, ypač jei nuotoliniu būdu keblu žinias taikyti ir patikrinti praktiškai (Hong ir kt., 2021), pvz., išvykti į praktiką, atlikti lauko tyrimą, spręsti realias praktines situacijas. Gachanja ir kt. (2021) tyrimas atskleidė, kad sunkumai neišvengiami tose studijų programose ir disciplinose, kuriose būtina tiesioginė studijuojančiųjų ar dėstytojų ir studentų tarpusavio sąveika, tiesioginis konkrečių praktinių užduočių atlikimas, pvz., eksperimentai, laboratoriniai tyrimai ir pan. Čia gelbsti vis plačiau įprastas tampantis mišrus mokymo(si) modelis, atskirais atvejais vadinamas hibridiniu (hybrid education, Dziuban ir kt., 2018): tuo pačiu metu lygiagrečiai sujungiamas auditorinis ir nuotolinis kontaktinis mokymas virtualioje erdvėje negalintiems dalyvauti auditorinėje paskaitoje (Raad & Odhabi, 2021). Kalbama ir apie naują studijų tvarką (New Normal, Sakina ir kt., 2020), pokovidinę pedagogiką (Post-COVID-19 Pedagogy, Megahed & Ghoneim, 2022). Toks nuotolinių kontaktinių virtualioje erdvėje ar mišrių studijų aukštojoje mokykloje įvedimas kelia iššūkius tiesioginiam probleminiam mokymui(si) ir kritinio mąstymo ugdymui, ypač jei neturima panašių įgūdžių ir patirties, susiduriama su jautresne studijuojančiųjų psichine sveikata (Khan ir kt., 2020), būtinybe įveikti stresą ir įtampas dėl psichoemocinės ir/ar fizinės perkrovos ženkliai daugiau laiko skiriant informacijos paieškai, pasirengimui paskaitoms ir/ar atsiskaitymams,

mokymo(si) ar atsiskaitymo turinio adaptavimui nuotoliniam formatui, nuotolinio mokymo(si) platformų parinkimui ir įvaldymui, mokymo(si) motyvavimui (Merfeldaitė ir kt., 2020; Papademetriou ir kt., 2022).

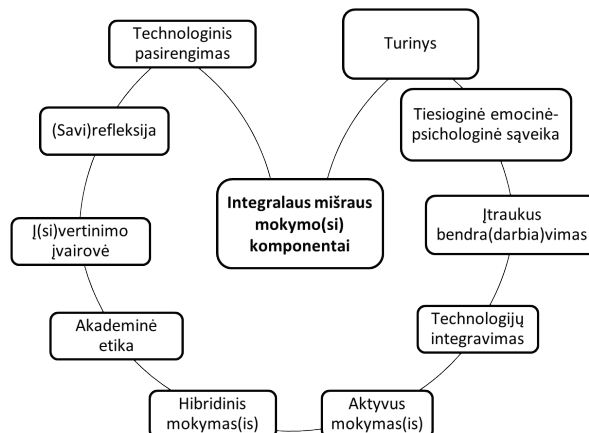
Daugelis mokslinių tyrimų, analizuojančių nuotolinio ir mišraus mokymosi patirtis COVID-19 pandemijos metu (Shlowiy, 2021; Rybačiauskaitė, 2020), atskleidė, kad mišrus studijų formatas tampa savotišku katalizatoriumi: eksperimentuojama su naujais mokymo(si) metodais, ieškoma alternatyvių sprendimų, inovatyviai išnaudojamos turimos galimybės (technologinės, žmogiškieji ištekliai) ir pedagoginė, dalykinė, mokslinė patirtis (Adrian ir kt., 2021a; Adrian ir kt., 2021b), siekiama efektyviau perteikti teorines žinias, formuoti studentų praktinius įgūdžius ir kritinį mąstymą, skatinti iniciatyvumą ir patirties reflektyvumą (Bubnys, 2012; Gaučaitė ir kt., 2012). Pasak Merfeldaitės ir kt. (2020), toks mokymas(is) leidžia „išbandyti kitokias ugdymo organizavimo formas. (...) personalizuoti ugdymą“ (p. 12). Kita vertus, nuotolinės ir ypač mišrios studijos daro studijų procesą lankstesnį laiko, vietos ir mokymo(si) formų prasme, leidžia pasitelkti įvairesnius mokymo(si) išteklius, būdus ir formas, studijų medžiagą padaryti prieinamesnę platesnei auditorijai, pvz., siūlant aktualius mokymus ir seminarus, kvalifikacijos kėlimo kursus ir pan. (Advilonienė & Andriukaitienė, 2020), o studijų procesą optimizuojant mokymosi patogumo, patrauklumo, paslankumo, ekonomiškumo prasme (Rahayu, Hayat & Yilianto, 2022). Inovatyvūs mokymo(si) būdai leidžia taupyti besimokančiųjų ir dėstančiųjų laiką, mažėja finansinės išlaidos, atliepiami besimokančiųjų poreikiai, o studijų procesas labiau individualizuojamas, tampa prieinamesnis ir patrauklesnis (Merfeldaitė ir kt., 2020). Mišrus studijų modelis sąlygoja ir būtinybę naujomis mokymo(si) formomis papildyti, atnaujinti ir tobulinti studijoms reikalingą medžiagą, nuotolinius kontaktinius užsiėmimus virtualioje erdvėje paįvairinti ankstesnių savo ar kitų specialistų paskaitų įrašų tarpais, tyrimų ar praktinių užduočių analizės fragmentais ir pan. Vis dėlto plečiant mokymo(si) metodų spektrą, nuotoliniame kontaktiniame ir mišriame mokyme(si) vis aktualesnės tampa etikos, akademinio sąžiningumo, studijuojančiojo ir dėstančiojo privatumo išsaugojimo, tyrimų etikos išlaikymo problemos (Atitikties mokslinių tyrimų etikai vertinimo gairės, 2021), pvz., tretiesiems asmenims neatskleisti studentų asmenybę galinčių identifikuoti duomenų – veidų, vardų ar pavardžių, studijų programos, kurso ir pan. (Salhab ir kt., 2021; Bozkurt & Sharma, 2020). Antra vertus, mišrus studijų modelis leidžia dėstančiajam efektyviau reflektuoti savo darbą su auditorija – žvelgti į save tarsi kito asmens (studijuojančiojo, kolegos, vertintojo) akimis, peržiūrint parengtą medžiagą, koreguojant ją, paskaitų įrašymo atveju stebint save iš šalies ir savirefleksija įsivertinant dalyko turinio perteikimo kokybę, formą, kūno kalbą, intonaciją, kalbėjimo manierą (Kabir & Hasnat, 2021; König ir kt., 2020; Jezerskytė, 2011). Panašių galimybių mišrus mokymasis suteikia ir besimokančiajam: įsisavinti naujus mokymosi metodus, įvaldyti naujas technologijas, išnaudoti auditorinio ir nuotolinio virtualaus kontaktinio mokymosi privalumus bei minimizuoti jų trūkumus (Kohnke & Moorhouse, 2020). Kita vertus, krizinėse situacijose itin svarbu išlaikyti galimybę naudotis įvairiais ištekliais, užtikrinant objektyvų vertinimą

ir proceso stebėseną (Vlachopoulos, 2020), mišrios mokymo(si) strategijos nuolatinę peržiūrėjimą ir performavimą remiantis 2018 m. Europos Komisijos skaitmeninio švietimo veiksmų planu, orientuotu į laikmečio keliamus iššūkius (Europos Komisija, 2018a). Be to, dėl nuotolinio kontaktinio (virtualioje terpėje) ir mišraus mokymo(si) visuotinumą patirties COVID-19 pandemijos metu suponuota galimybė remiantis Europos Komisijos parengtomis efektyvaus mokymosi taikant švietimo technologijas programomis mišrų mokymo(si) modelį integruoti į studijų procesą pasirenkant jį kaip vieną iš strategijų, integruojančių informacinių technologijų infrastruktūrą, skaitmeninį prieinamą mokymosi turinį, dėstančiųjų ir studijuojančiųjų skaitmeninių kompetencijų ugdymo(si) užtikrinimą, pakankamą mokymo(si) ir vertinimo skaitmeninėje erdvėje kokybę ir pagalbos sistemą studijų proceso dalyviams (Europos Komisija, 2018a; Europos Komisija, 2018b; Europos Komisija, 2015; Panesi ir kt., 2020; Schleicher, 2020a; Schleicher, 2020b; Krishna ir kt., 2021). Visa tai suteikia galimybes vertinti nuotolinio ir mišraus mokymo(si) infrastruktūros kokybę, identifikuoti tobulintinas sritis, analizuoti visuminę tokio mokymosi situaciją (Carpenter ir kt., 2020; Kabir, 2020; Kabir & Hasnat, 2021) remiantis vienodais technologijomis grindžiamo mokymosi kokybės vertinimo kriterijais (Reich, 2020).

Remdamiesi aptartomis įžvalgomis galime teigti, kad mišriame studijų modelyje svarbu studijų kokybės užtikrinimas išlaikant balansą tarp daugybės elementų (žr. 1 pav.): mokymo(si) turinio (ir formų, metodų), tiesioginės sąveikos (auditoriniu ir nuotoliniu kontaktiniu būdu), įtraukaus bendradarbiavimo (dėstytojo-studento-technologijų), aktyvaus mokymosi, esant poreikiui ir galimybėms įtraukiant ir hibridinio mokymosi elementus, išlaikant akademinę etiką, (savi)refleksijos ir mokymosi į(si)vertinimo įvairovę, integruojant technologijas ir technologinį dėstančiųjų bei besimokančiųjų pasirengimą (Picciano, 2021; Sakina ir kt., 2020; Megahed & Ghoneim, 2022 ir kt.).

1 paveikslas

Integralaus mišraus mokymo(si) komponentai (sudaryta autorės; šaltiniai: Picciano, 2021; Sakina ir kt., 2020; Megahed & Ghoneim, 2022; Vlachopoulos, 2020 ir kt.)

Taigi, į studijų procesą diegiant nuolatinį mišraus mokymo(si) modelį, aukštosioms mokykloms tenka ir tinkamų tokiam mokymui(si) technologijų įdiegimo atsakomybė, galimybių akademinio personalo kvalifikacijos šioje srityje kėlimui sudarymas (Adedoyin & Soykan, 2020). Remiantis užsienio šalių ir Lietuvos tyrėjų atliktais tyrimais, galima teigti, kad esama prielaidų mišriam studijų modeliui diegti šalies aukštosiose mokyklose.

Empirinio tyrimo metodologija

Empiriniam tyrimui pasitelkta kokybinė prieiga. Tyrimas atliktas 2022 m. vasario–kovo mėn., tiriant studentų nuotolinio kontaktinio mokymosi virtualioje erdvėje ir mišraus mokymosi patirtis COVID-19 pandemijos metu, 2020 m. kovo – 2022 m. kovo mėn. Tirti studentų poreikiai ir lūkesčiai tokiam studijų formatui, kilę sunkumai ir įgyta geroji patirtis, studijų proceso pandemijos metu vertinimas ir prielaidos galimam nuolatiniam mišrių studijų plėtojimui aukštojoje mokykloje. Taikyta atvirų klausimų refleksijų pagal orientacinius atvirus klausimus analizė. Tokia tyrimo strategija pasirinkta siekiant atskleisti studentų nuotolinių kontaktinių ir mišrių studijų patirtį, vertinimą ir lūkesčius, bendrą tokių studijų kokybės ir asmeninės patirties jose vertinimą bei paskatinti informantus per refleksiją retrospektyviai peržvelgti sukauptą gerąją tokio mokymosi patirtį ir kilusius sunkumus. Kartu siekta išsiaiškinti, kaip, remdamiesi studijų COVID-19 pandemijos sąlygomis patirtimi, studentai vertintų galimą tolimesnį mišraus studijų modelio, integruojančio auditorinį (įprastą auditorinį ir praktinį mokymą(si) face-to-face būdu fizinėje terpėje) ir nuotolinį kontaktinį mokymąsi (kontaktinį mokymąsi virtualioje terpėje, iš dalies naudojant ir elektroninėje erdvėje patalpintą mokymosi turinį), taikymą įprastinėmis studijų sąlygomis. Taigi, refleksijų analizė pasirinkta ir kaip tyrimo metodas, ir kaip reflektivaus mokymosi įrankis (Kabir & Hasnat, 2021; Rybačiauskaitė, 2020; Bubnys, 2012; Gaučaitė ir kt., 2012; Bubnys & Tuominienė, 2008), įgalinantis studentų analitinio mąstymo ugdymą.

Tyrime dalyvavo 46 studentai, studijuojantys nedidelėmis grupėmis (nuo 5 iki 15 studentų) kolegijos (30, iš jų 18 nuolatinės, 12 iššestinės studijų formos) ir universiteto (16, iš jų 8 bakalauro, 8 magistrantūros studijose, nuolatinė studijų forma) programose. Studentai atrinkti tikslinės atrankos principu taikant kelis kriterijus: atrinktos nedidelės studentų grupės, turinčios jau minėtos nuotolinės kontaktinės ir mišrios studijų patirties COVID-19 pandemijos metu, t. y. į tyrimą įtraukti studentai, turintys auditorinio (fizinėje erdvėje) ir nuotolinio (virtualioje erdvėje) kontaktinio mokymosi patirties, tačiau nestudijavę hibridiniu būdu, kai tuo pat metu sinchroniškai dalis studentų dalyvauja auditorinėje paskaitoje, o kita dalis tiesiogiai klausosi nuotoliniu būdu. Į tyrimą įtraukti II–IV kurso bakalauro studijų ir I–II kurso magistrantūros studijų 2021–2022 m. m. dalyviai; nebuvo skaičiuojami studentai, nestudijavę pandemijos metu: pirmakursiai, pandemijos metu buvusieji akademinėse atostogose, dariusieji studijų pauzę tarp bakalauro ir magistrantūros

studijų. Informantų atrankoje išlaikyta jų atstovaujамų institucijų (kolegija ir universitetas) ir studijų lygmens (magistrantūros ir bakalauro), studijų formos (nuolatinė ir išštesinė), į tyrimą įtrauktų institucijų bei studentų gyvenamosios vietos (didmiestis ir mažesnis miestas) įvairovė. Tyrimui atrinktos dvi aukštosios mokyklos (universitetas ir kolegija), išikūrusios tame pačiame regione, bei jose socialinio profilio studijas (dėl jų sąlygiškai didesnio paslankumo nuotolinėms ir mišrioms studijoms) pasirinkę studentai. Keli tyrimo dalyvavę studentai turėjo koleginių ar universitetinių studijų nuotolinio kontaktinio ir mišraus mokymo(si) patirties pirmojo karantino metu, o dabar tęsia studijas universitete magistrantūroje.

Tyrimo laikytasi pamatinių etikos principų – tyrimo dalyviai supažindinti su tyrimo tikslu, į tyrimą įtraukti savanoriškai, užtikrintas jų anonimiškumas, duomenų konfidencialumas. Refleksijas informantai individualiai pildė pertraukų tarp paskaitų metu arba namuose, o užpildę gražino tyrėjams. Neturėjęs galimybės refleksijas pildyti tiesiogiai ir sutikusieji jas parengti elektroniniu būdu užpildytas refleksijas siuntė neutraliu tyrėjų nurodytu elektroniniu paštu – taip buvo užtikrintas informantų anonimiškumas. Nepažeidžiant tyrimo etikos principų visos tokiu būdu gautos refleksijos tyrėjams perduotos vienu metu. Duomenų analizėje naudotas kodavimas, nepateikta detalių, kurios leistų atpažinti tyrimo dalyvavusiųjų asmens tapatybę. Tyrimo dalyviai atstovavo koleginiam (kodas K) ir universitetiniam (kodas U) lygmeniui, nuolatinėms (kodas K1) ir išštesinėms (kodas K2) koleginio lygmens bakalauro bei universitetinio lygmens bakalauro (U1) ir magistrantūros (U2) studijoms. Duomenų analizėje naudoti autentiški tyrimo dalyvių kodai, suformuoti pagal atstovaujамą grupę (K1, K2, U1, U2) ir žymintys joms atstovaujančius studentus (K1.1, K1.2... K1.17, K2.1, K2.2... K2.12, U1.1, U1.2... U1.8, U2.1, U2.2... U2.8). Tyrimo duomenų analizėje išlaikyta autentiška informantų kalba, empiriniai duomenys analizuoti vadovaujantis kokybinių tyrimų metodologijos principais, taikant kelių etapų tematinę analizę: tekstai atidžiai peržiūrėti ir analizuoti pirmiausia susipažįstant su surinktais duomenimis, vėliau koduoti išskiriant prasminius vienetus, kategorijas ir atliekant temų paiešką. Duomenų analizės metu formuluotos išryškėjusių rezultatų temos, jos detalizuotos ir aprašytos (King & Brooks, 2018; Nowell ir kt., 2017; Maguire & Delahunt, 2017; Braun & Clark, 2006).

Empirinio tyrimo rezultatai

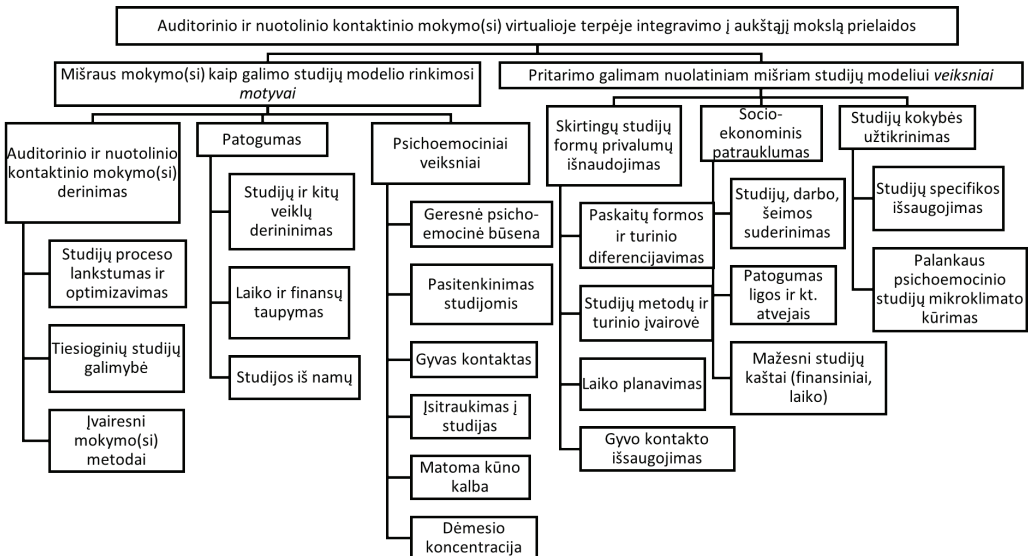
Empirinio tyrimo metu tirta studentų motyvacija studijuoti mišriu būdu, jų poreikiai ir lūkesčiai tokiam mokymui(si). Siekta išsiaiškinti informantų nuotolinių kontaktinių ir mišrių studijų gerąją patirtį, patirtus iššūkius, požiūrį į galimą mišraus studijų modelio integravimą į nuolatinę studijų procesą. Jau pirmajame tyrimo metu gautų duomenų apdorojimo etape ėmė ryškėti tam tikri kodai (pvz., kokybė, patogu, suderinimas, lengvumas, trukdžiai, nauja patirtis ir kt.), kurie duomenų analizės procese nuolat tikslinti.

Vėliau jų pagrindu išskirtos pirminės kategorijos, potemės (palankus vertinimas, naujos patirties veiksniai, psichosocialiniai iššūkiai, mokymosi formos rinkimosi motyvai ir kt.), analizės metu jos tikslintos. Tolimesnėje duomenų analizėje peržvelgiant išryškėjančius prasminius vienetus buvo išgrynintos pagrindinės temos: 1) nuotolinio mokymosi patirtis iki COVID-19 pandemijos, 2) studijų pokyčių patirtis pirmojo karantino laikotarpiu (2020 m. kovo 16 d. – birželio 15 d.), perėjus iš įprasto kontaktinio mokymosi į nuotolinį, 3) nuotolinių kontaktinių ir mišrių studijų patirtis COVID-19 pandemijos laikotarpiu, 4) nuotolinio kontaktinio ir mišraus mokymo(si) kokybės vertinimas, 5) mišraus mokymo(si), pakaitomis derinant auditorines ir nuotolines kontaktines studijas virtualioje terpėje, patrauklumo ir galimo jo rinkimosi motyvai bei integravimo į įprastines aukštojo mokslo studijas prielaidos. Straipsnyje apsiribojama dalies tyrimo radinių pristatymu, dėmesį fokusuojant į paskutinę temą.

Jau pirmajame tyrimo duomenų apdorojimo etape studentų refleksijose išryškėjo kodai, kreipę į galimas temas. Remiantis informantų įžvalgomis atsiskleidė pozityvus mišraus mokymo(si) vertinimas ir polinkis rinktis tokį studijų modelį (būtų kokybiškiau... (K1.11), patogiau... (U1.4), lengviau suderinti... (U2.5), psichologiškai lengviau... (K1.10)), leidęs išskirti pirminius kodus. Tikėtina, kad įtakos pirminėms palankioms informantų įžvalgoms turėjo pozityvi nuotolinio kontaktinio mokymosi virtualioje terpėje bei mišraus mokymosi patirtis COVID-19 pandemijos metu. Tolimesniuose duomenų analizės etapuose išryškėjo minėtos temos, kurių dalies radiniai atspindimi 2 paveiksle (žr. 2 pav.).

2 paveikslas

Nuotolinio mišraus mokymo(si) modelio integravimo į aukštąjį mokslą prielaidų žemėlapis

Mišraus mokymo(si), kaip galimo studijų modelio, rinkimosi motyvai

Tyrimo dalyvių prašyta reflektuoti, kokį ir kodėl studijų modelį turėdami galimybę jie rinkęsi studijoms. Stebima tendencija rinktis mišrų studijų modelį, jei tai įmanoma dėl studijų programos ir/ar dalyko specifikos. Vienas pagrindinių tokio pasirinkimo motyvų – studijų proceso lankstumas ir optimizavimas dėl galimybės derinti auditorinį ir nuotolinį kontaktinį mokymą(si) virtualioje erdvėje: *galima (...) optimizuoti studijas. (...) nuotolio turėtų būti gerokai mažiau (U1.8), priklausomai nuo dalyko galima pasirinkti studijų formatą, kad būtų kokybiškiau studijuojama (K1.11), yra paskaitų, kur būtinos kontaktinės paskaitos, bet yra paskaitų, kur galima lengvai vesti nuotoliniu būdu (K1.2)*. Mišrių studijų lankstumas siejamas ir su dalyko/studijų specifika, kai dalyje paskaitų reikalingas tiesioginis auditorinis dėstytojo ir studento, studento ir studento ryšys, būtina atlikti praktines veiklas: *praktikos nuotoliniu neatliksi. O teorija tinka ir nuotoliniu (K1.4), kai kurios paskaitos tikrai gali vykti nuotoliniu būdu (teorinės), tačiau yra dalykų, kur kontaktas yra būtinas (K1.8), kuriems svarbus kontaktas, ryšys (U1.8), teorines disciplinas daug patogiau (...) studijuoti nuotoliu (U1.4)*. Kaip vienas iš mišraus mokymo(si) modelio pasirinkimo motyvų yra įvardyta ir galimybė tiesiogiai dalyvauti studijų procese, kai dėl ligos ar kitų aplinkybių negalima dalyvauti auditorinėje paskaitoje, tačiau esama sąlygų jungtis į nuotolinę kontaktinę paskaitą virtualioje erdvėje, o išskirtiniais atvejais ir peržiūrėti paskaitos įrašą: *suteikia galimybę studijuoti norimą studijų programą esant iš kito miesto, (...) sergant, (...) būnant (...) kitoje vietoje (U2.6)*. Dar vienas mišrių studijų rinkimosi motyvas – patrauklesnis studijų procesas dėl įvairių mokymo(si) metodų bei lengvesnio medžiagos įsisavinimo, nes toks mokymosi modelis užtikrina, kad dalis studijų proceso gali vykti virtualaus kontaktinio mokymosi, dalis tiesioginio face-to-face dėstytojo ir besimokančiųjų kontakto fizinėje erdvėje būdu, tai sudaro galimybes *auditorijoje atlikti daugiau darbų, užduotis grupelėse, labiau įsisavinti medžiagą kontaktiniu būdu (K1.15)*.

Kita išryškėjusi mišraus studijų modelio rinkimosi motyvų grupė – patogumas, apimantis kelis aspektus. Pirmiausia, studijų ir kitų veiklų derinimo galimybė, neprarandant tiesioginio kontakto: *patogu derinti su darbu, bet norisi ir gyvo kontakto su dėstytojais bei kitais studentais (K1.1), lengviau suderinti darbą ir paskaitas (K1.3), vien kontaktinės paskaitos būtų dažnai praleidžiamos dėl darbo (K1.6), nėra reikalo atsitraukti nuo kitų įsipareigojimų (artimųjų globa, šeima, vaikai...), nereikia papildomai derintis darbe (U1.6)*. Svarbus ir pragmatiškumo elementas: palankus laiko (*taupomas laikas. (...) atsiranda daugiau laiko sau, šeimai, poilsiui, hobiams (U2.6), jei yra tik viena paskaita tą dieną, geriau ji vyktų nuotoliu (K1.9)*) ir finansinių kaštų studijoms balansas (*mažesnės išlaidos, K1.7*). Pabrėžiamas ir patogumas studijuojant iš namų, kai jungiamasi į nuotolines kontaktines paskaitas virtualiu būdu, o esant poreikiui ir galimybėms su dėstytojais ir studentais derinamasi dėl auditorinių paskaitų ar konsultacijų (*patogiau studijuoti iš namų, tačiau prireikus galima susitikti ir aptarti iškilusius klausimus, K1.14*).

Mišrių studijų rinkimasis motyvuojuojamas ir psichoemociniais veiksniais: geresne savijauta dėl palaikomo ryšio su akademinė bendruomene, drąšos egzaminuose

(psichologiškai lengviau, kai paskaitos nuotoliu ir gyvai (K1.10), drąsiau jaučiamasi prieš egzaminą, kai su dėstytoju būna realus kontaktas (K2.8), nesinorėtų visiškai prarasti kontaktinio bendravimo (K1.13), galima gyvai bendrauti, labiau įsisavinama informacija (K2.9)). Minimas didesnis pasitenkinimas tokiomis studijomis dėl tiesioginio bendravimo patirties (dėl didesnio pasitenkinimo studijomis gyvai susitinkant ir bendraujant, U1.1), kūno kalbos svarbumo (pabrėžiamas minusas, kad studijuojant tik nuotoliu dėl paskaitos metu ne visų studentų ir/ar dėstytojų įsijungiamos vaizdo kameros prarandama galimybė matyti kūno kalbą, sunkiau nuspėti aplinkinių reakcijas (U1.5)) ir didesnės dėmesio koncentracijos (kaip trūkumas įvardijama, kad nuotolinės studijos sukelia išsiblaškymą, daug pagundų užsiimti pašaliniais reikalais, sunkiau išlaikyti koncentraciją, U1.5). Vis dėlto dažniausias mišrių studijų rinkimosi motyvas, ypač universitete, yra poreikis turėti įprastą auditorinį kontaktą su akademinė bendruomene siekiant palaikyti tiesioginį ryšį, kurti bendrystę: ilgai nematant žmonių jų pasiilgstama (K1.17), išliktų (...) kontaktiniai susitikimai dėl žmogiško santykio su dėstytojais ir kitais studentais (U1.1), galimybė palaikyti asmenišką ryšį su grupiokais ir dėstytojais (U2.4), gyvas bendravimas su akademinė bendruomene nepakeičiamas (U2.7), bendravimas (...) visiškai kitoks, nei bendraujant nuotoliu (U2.8). Mišrios studijos užtikrina ir didesnę uždaresnių studentų įsitraukimą į studijų procesą, kas ne visada galima vien nuotolinėse studijose virtualiu kontaktiniu būdu: kuklesni, ramesni, tylesni kursioškai lieka už borto, nes aktyvesni „uzurpuoja“ dėstytojų dėmesį ir laiką (U1.5).

Paraleliai matomi ir vien nuotoliniam kontaktiniam mokymuisi virtualioje terpėje kylantys iššūkiai, susiję tiek su mokymosi procesu ir studijų kokybe, tiek ir su psichemociniais informantų patyrimais. Analizuojant duomenis išryškėjo tokie organizaciniai ir techniniai virtualiai vykusių kontaktinių paskaitų metu kilę trukdžiai, kaip skirtingos atskirų dėstytojų nuotolinėms paskaitoms naudojamos platformos (dėstytojai naudojo skirtingas prisijungimo programėles, (...) reikėjo perprasti, prisitaikyti, išmokti, U1.8), techniniai, programiniai ar interneto ryšio trukdžiai (kildavo įvairių trukdžių su prisijungimu, garsu ar vaizdu. Jei grupėje daugiau studentų, kildavo problemų su pasidalinimu vaizdu (K1.8), labai sunku klausytis nuotoliu, kai ryšys striginėdavo (K2.9), labiausiai nepatikusi nuotolinių paskaitų programa (...) Big blue button. (...) Nuolatiniai programos trikdžiai, užstringantys mikrofono ir kameros mygtukai, išmetinėjimas iš programos (...). atsirasdavo papildomo streso (U2.6)), negautos prisijungimo į paskaitas nuorodos (buvo kilę neaiškumų dėl neatsiųstų nuorodų prisijungti į paskaitą, K1.7). Minėti ir nuotoliniu kontaktiniu būdu virtualioje erdvėje vykusių paskaitų organizavimo nesklandumai: kai kurių dėstytojų nekompetencija informacinėse technologijose (K1.11), nesubalansuotos mokymosi medžiagos apimtys (medžiagos apimtys ir tarpinių atsiskaitymų gausa nėra adekvačiai sureguliuota, U1.6), nuotoliniam mokymui (si) nepritaikytas formatas (žinios buvo pateikiamos sunkiai. Auditorijoje viskas paprasčiau (K2.11), ne visi dėstytojai buvo geranoriški kalbant apie galimybę įrašyti paskaitą arba dalinant paskaitų medžiaga. Nuotoliniu būdu mokantis ne visada yra galimybė gyvai diskutuoti (U1.6)). Buvo pastebėtas

ir pasitaikantis dėstytojų piktnaudžiavimas studentų lojalumu *paskaitoms naudojant senus paskaitų įrašus* (U2.2), atmestinis dėstymas (*kartais dėstytojai labiau atmestinai pasiruošia nuotolinėms paskaitoms, išsako visą medžiagą ir viskas* (K1.11), *dėstytojai buvo pernelyg atsipalaidavę, tai paskaitų nedarydavo, tai trumpai prisijungdavo* (K2.9)). Įvardyti ir tokie pirmojo ir antrojo karantino metu kilę psichologiniai sunkumai, kaip nežinia, nerimas, nuovargis, koncentracijos trikdžiai, šeimos nariams persiduodanti nuotolinių studijų įtampa (*daug nežinios* (K1.3), *nerimas, nes neįsivaizdavom, kaip čia viskas vyks* (K1.4), *jaučiausi pervargus dėl per didelio krūvio* (K1.10), *sėdint ilgai prie kompiuterio pasidaro sunku išlaikyti dėmesį, susikaupti, neužsiimti pašaliniais veiksmais* (K1.2), *blaškydavo namų garsai, šeimos nariai. Jie taip pat jautė įtampą, (...) negalėdavo laisvai jaustis* (K2.1)). Išryškėjo ir bendravimo bei bendradarbiavimo su akademinė bendruomene iššūkiai – bendravimo stoka ir jo kaita, nesaugumo ir nelaisvumo patirtis (*jautėsi santykių atšalimas su grupe* (K2.1), *bendravimo stoka su kolegėmis* (K1.4), *tarsi patogu, tarsi lengviau susidėlioti dienotvarkę, tačiau kažko esminio trūksta (to ryšio, priklausymo studentų bei profesinei bendruomenei). (...) vienu metu buvo labai nemalonu (...) sakyti savo mintis, pastebėjimus – nes visiškai neaiški bendramokslių reakcija, (...) nejutau laisvės dalintis mintimis* (U1.8)), sunkumai rengiant bendrus atsiskaitymus ir/ar juos pristatant (*daug sunkiau daryti pristatymus – (...) negali apčiuopti, ar auditorija seka, ar ne* (U1.8), *iškilo (...) sunkumų bendraujant su kursiokais, (...) ypač (...) grupiniuose darbuose* (U2.6)). Atsiskleidė ir psichoemociniai bei socialiniai-etiniai mokymo(si) trikdžiai: atsainus informantų požiūris į mokymąsi (*būdavo paprasčiau nusifotografuoti skaidres nuo ekrano, nei konspektuotis dėstomą dalyką, tai leido atmestiniau žvelgti į paskaitas*, K2.1), sumažėjo mokymosi motyvacija (K1.9)), akademinis nesąžiningumas (*bendramoksliai linkę naudotis medžiaga per atsiskaitymus*, U1.8). Sunkumų kėlė ir pakitę mokymosi rezultatai bei žemesnė studijų kokybė: *prastesni rezultatai, mažiau išmokau* (K2.5), *pablogėjusi mokslo kokybė* (K1.12), *konsultacijų trūkumas* (K1.10). Vis tik tai tyrimas atskleidė, kad, nepaisant patirtų sunkumų, informantai labiau linkę palaikyti nuolatinio mišraus studijų modelio galimybę, nei ją atmesti, tačiau gan kritiškai vertintų išskirtinai vien nuotolinio mokymosi formato taikymą studijų procese.

Pritarimo galimam nuolatiniam mišriam studijų modeliui veiksniai

Tyrimo duomenys atskleidė ir studentų poziciją dėl nuolatinio mišraus studijų modelio: būtų mokomasi derinant auditorinį (kontaktinį mokymąsi fizinėje erdvėje) ir nuotolinį kontaktinį mokymą(si) virtualiu būdu. Analizuojant tyrimo duomenis buvo išskirtos kelios pritarimo tokiam modeliui veiksnių grupės: a) skirtingų studijų formų (auditorinio ir nuotolinio kontaktinio mokymosi virtualioje terpėje) privalumų išnaudojimas atsižvelgiant į dalyko ir paskaitų turinį bei paskirtį, užtikrinant studijų metodų įvairovę, įgalinant laiko planavimą, išlaikant gyvo kontakto ir kūno kalbos stebėjimo galimybę, b) socioekonominis patrauklumas dėl galimybės derinti studijas ir kitas veiklas, dėl patogumo ligos ar kitais atvejais; dėl mažesnių laiko ir finansinių kaštų, c) studijų

kokybės užtikrinimas atsižvelgiant į studijų specifiką, išlaikant auditorinių ir nuotolinių kontaktinių (virtualioje terpėje) paskaitų balansą, kuriant palankų psichoemocinį studijų mikroklimatą.

Studijų formų privalumų išnaudojimas atskleidžia tyrimo dalyvavių poziciją, kad į studijų procesą diegiant nuolatinį mišrų mokymo(si) modelį būtų išlaikoma galimybė diferencijuoti paskaitas pagal formą ir turinį, išnaudojant auditorinių ir nuotolinių kontaktinių virtualioje erdvėje studijų privalumus ir minimizuojant trūkumus: *auditorinės paskaitos leistų įsigilinti į iškilusias problemas, bendrauti ir susipažinti gyvai su (...) dėstytoju. Nuotolis leistų (...) mokytis namuose* (K1.6), nes daliai paskaitų pakanka nuotolinio, o daliai būtinas auditorinis kontaktinis mokymas(is) *(teoriją išdėstyti pilnai užtenka nuotolinių paskaitų, o praktinėms užduotims atlikti geriau kontaktinės paskaitos* (K1.3), *yra dalykų, kurie gali vykti nuotoliniu būdu, o kai kurie tik kontaktiniu* (K1.8)). Šį aspektą ypač pabrėžė studijuojantieji kolegijoje – jie dažniau susiduria su praktika, praktinėmis užduotimis. Pabrėžiama, kad skirtingas paskaitų formatas, priklausomai nuo turinio, leistų *įgyti ir teorinių žinių, ir atlikti praktines užduotis, dirbti grupėse ir individualiai* (K2.3), įgalintų studijų proceso diferencijavimą pagal paskaitų tipą ir turinį *(paskaitoje, kurioje dėstoma tik teorinė medžiaga, galėtume likti namuose ir klausyti,* K1.7). Kita vertus, mišrus studijų modelis galėtų sąlygoti studijų metodų įvairovę: *reikia balanso išlaikyti įvairius (...) mokymosi metodus* (K1.10), *nuotoliniu būdu galima rengti konsultacijas, susitikimus* (K1.16). Dar vienas studentams patrauklus mišrių studijų aspektas – laiko planavimas, nes galima *lengviau susiderinti laisvą laiką* (K1.9). Studijuojantys universitete mišraus studijų modelio rinkimąsi motyvuoja ir galimybe neprarasti gyvo tiesioginio, auditorinio kontakto: kurti bendrystę, palaikyti bendravimą su akademinė bendruomene, aiškintis rūpimus klausimus jaučiant *studijų terpę gyvai, (...) bendrystėje su kolegomis* (U2.2), *susitikti auditorijose, pabendrauti su dėstytojais, užduoti rūpimus klausimus* (U2.8).

Antroje pritarimo galimam nuolatiniam mišrių studijų modeliui veiksmų grupėje išryškėjo tokių studijų socioekonominis patrauklumas dėl studijų ir kitų veiklų derinimo galimybės *(patogiau tiems, kurie dirba ar turi mažesnius vaikus* (K1.1), *nespėja atvažiuoti, išvykę į komandiruotę, serga patys ar jų vaikas* (U2.1), *patogu (...) suderinti darbo ir studijų santykius* (K2.5)), mažesnių laiko sąnaudų *(mažėja laiko sąnaudos kelionei* (U2.2), *taupomas laikas, nereikėtų vykti į daugelį paskaitų* (K1.17)), patrauklesnio ir palankesnio studijų išlaidų balanso *(optimalus variantas (...). Susitaupyti (...) pinigų,* K2.8)), patogumo *mokytis namuose* (K1.6). Trečioji nuolatinio mišraus studijų modelio palaikymo veiksmų grupė – studijų kokybės išsaugojimas, apimantis studijų specifikos išlaikymą ir palankaus psichoemocinio mikroklimato akademinėje bendruomenėje kūrimą. Pirmuoju atveju pabrėžiama, kad studijų modelio diegimas turėtų priklausyti nuo studijų programos, paskaitų tipo (teorinės ar praktinės), studijų lygmens (bakaluro ar magistro) ir profilio (siejama su praktiniu darbu, medicina ir pan.). Tai sąlygotų, ar prasminga taikyti mišrų studijų modelį, ar geriau plėtoti auditorines kontaktines studijas: bakaluro studentams

siūlomos auditorinės kontaktinės studijos, nes *jie dar neturi tiek patirties, yra jauni* (U2.5), svarbu *žiūrėti, kokios studijos: ar daugiau teorinės ar praktinės (...), susijusios su medicina ar praktiniais-tiesioginiais dalykais, kurių metu reikia rodyti, čiupinėti (...), tada siūlyčiau daugiau gyvų susitikimų* (U2.5), *žinant studijų programą galima teorines paskaitas daryti nuotoliu, praktines gyvai* (U2.6). Be to, *studijų dalykai turėtų būti lankstūs ir atsiradus poreikiui juos būtų galima dėstyti nuotoliniu būdu* (U2.6). Taigi laikomasi pozicijos, kad, nemažinant studijų kokybės, nuotoliniu būdu galėtų vykti dalis studijų proceso: *dalis galėtų vykti nuotoliu, tarkim sausos teorinės paskaitos (...). Galima būtų skirti 20–30 proc. visų paskaitų ir tai neatneštų žalos. Didesnis kiekis (...) kirstų per studijų kokybę* (U1.5). Kita vertus, studijų modelis turėtų priklausyti ir nuo studentų grupės – pagal jų amžių, studijų ir gyvenimo patirtį: *studijų formatas gali būti derinamas pagal konkrečių studijų grupę (žinant, kad didelė dalis studentų negalės dalyvauti gyvose paskaitose ar pan.)* (U2.6), *jei tai dienininkai, jauni žmonės, kurie dar neturi studijų (...) patirties, tada taip. Jei tai asmenys, kurie persikvalifikuoja ir yra klausytojai, tada geriau būtų pasirinkti vieną iš būdų – arba nuotolinį, arba kontaktinį* (U1.6). Be to, kalbant apie palankaus psichoemocinio mikroklimato studijų procese kūrimą pabrėžiama, kad *paskaitos yra ne vien apie „info“ perdavimą* (U1.8), o susijusios ir su psichoemocinės studijuojančiųjų sveikatos puoselėjimu.

Diskusija ir išvados

Empirinis tyrimas atskleidė palankų mišrių studijų vertinimą. Tiek teikiant pirmenybę mišriam studijų modeliui ir jį renkantis, tiek palaikant galimą nuolatinį jo taikymą išryškėjo panaši argumentacija: pabrėžiama kelių studijų formų ir metodų derinimo galimybė, studijų proceso įvairovės užtikrinimas, patogumas ir patrauklumas, psichoemociniai veiksniai, taip pat ir psichoemocinė studijuojančiųjų sveikata. Mišriame studijų modelyje informantų akcentuojama auditorinio (face-to-face) ir nuotolinio kontaktinio mokymosi virtualioje erdvėje privalumų išnaudojimas ir trūkumų minimizavimas studijų dalykinio turinio diferencijavimo, metodų įvairovės užtikrinimo, psichosocialinių, ekonominių ir kt. studentų poreikių tenkinimo prasme. Empirinis tyrimas ir kitų autorių teorinės įžvalgos atskleidė, kad plėtojant mišrias studijas – diegiant ir įtvirtinant nuolatinį abiejų minėtų studijų formų pakaitinį derinimą – svarbu atsižvelgti ir į aukštosios mokyklos specifiką (universitetas ar kolegija; įsikūrusi didmiestyje ar regione; turinti nuotolinio mokymo patirtį ar ne), studentų kontingentą (dominuoja nuolatinį ar ištestinių studijų studentai; jaunimas ar vyresni; turintys studijų/darbo patirties ar ne; turintys specifinių poreikių) ir pan. (Castro & Tumibay, 2021; Kotera ir kt., 2019). Empirinio tyrimo duomenys parodė, kad, siekiant mišrių studijų kokybės ir prieinamumo, svarbus institucijos ir dėstytojų atsakomybės ribų apibrėžimas užtikrinant organizacinę-techninę pasirengimą mišriam mokymui(si), studijų proceso koordinavimas, mokymosi medžiagos prieinamumas, studijų

rezultatams pasiekti tinkamo dalykų turinio ir formos parinkimas. Šie tyrimo rezultatai patvirtino Atmojo & Nugroho (2020) ir Vlachopoulos (2020) išvalgas, de Jong ir kt. (2020) tyrimą apie kokybišką informacinių technologijų panaudojimą, taip pat etikos užtikrinimo būtinybę (Salhab ir kt., 2021; Bozkurt & Sharma, 2020). Empirinio tyrimo rezultatai atskleidė ir Yuhanna ir kt. (2020) bei Sakina ir kt. (2020) pastebėtą optimalų auditorinio ir nuotolinio kontaktinio mokymosi virtualiu būdu privalumų išnaudojimą ir trūkumų minimizavimą. Kaip atskleidė empirinio tyrimo metu gauti duomenys, vien nuotolinės studijos vertinamos kaip nepakankamai kokybiškos dėl tiesioginio gyvo bendravimo trūkumo, menkos motyvacijos, dėstytojų ir/ar studentų nepasirengimo, organizacinių-techninių trukdžių (sunkumų prisijungiant prie tiesioginių nuotolinių paskaitų, internetinio ryšio trikdžių, negautų ar neveikiančių prisijungimo nuorodų), kilusių psichoemocinių sunkumų (nuovargio, nežinios, nerimo, dingusios mokymosi motyvacijos, atsipalaidavimo, įtampos), mokymosi iššūkių (žemesnio gaunamų žinių lygio, konsultacijų trūkumo, menkesnių akademinų pasiekimų), akademinio nesąžiningumo (naudojimas papildoma medžiaga atsiskaitymų metu). Empirinis tyrimas atskleidė, kad vien nuotolinėse studijose, kai kontaktinis mokymas(is) vyksta virtualiu būdu, trūksta tiesioginio dėstytojo ir studento, studento ir studento kontakto, be to, dėl būtinybės persiorientuoti, išmokti ar techniškai įdiegti naujas programas atsiranda įtampa, kurią kelia skirtingų nuotolinio mokymosi platformų naudojimas toje pačioje aukštojoje mokykloje.

Priešingai, empirinis tyrimas atskleidė, kad mišrus studijų modelis yra patogus vietos ir laiko prasme: medžiagos prieinamumas įvairiomis formomis (taip pat ir įvykusių paskaitų vaizdo įrašai), metodais; parankus laikas; taip pat studijų ir kitų veiklų derinimo galimybės; mažesni laiko ir finansiniai kaštai; daugiau progų kelti informacinį raštingumą įvaldant naujas išmaniąsias technologijas, nuotolinio mokymosi platformas; savarankiškumo ugdymas. Taigi, empirinis tyrimas atskleidė ir patvirtino Bauman (2007) užfiksuotą požiūrį į švietimo sistemą pokytį redukuojant atstumo ir laiko dimensijas, taip pat slinkį nuo požiūrio „paslėpti, kad nepasinaudotų“ link „padaryti pasiekiamą, kad pamatytų (...) būtinumą“ (Urbonienė, 2019, p. 72), didinant mokymosi turinio prieinamumą įvairiomis formomis (pvz., tyrime išryšėję atskirų dėstytojų studentams sudarytos galimybės perklaudyti vykusius paskaitų įrašus), platesnei auditorijai (galimybė peržiūrėti paskaitų įrašus negalėjusiems prie jų prisijungti tiesiogiai; šalia esantiems studijuojančiųjų artimiesiems). Svarbus ir emocinis-psichologinis studijų mikroklimatas, atveriantis įvairesnes bendra(darbia)vimo (dėstytojas ir studentas, studentas ir studentas) galimybes tiek auditorinėse, tiek nuotolinėse virtualiai tiesioginio kontakto būdu vykstančiose paskaitose pasitelkiant nuotolines platformas, socialinius tinklus, skatinantis persiorientavimą į kitokį studijų formatą, ieškant įvairesnių būdų formuoti ir įtvirtinti studentų teorines žinias ir praktinius įgūdžius. Tai atliepia kitų autorių tyrimų duomenis, kad nuotolinio kontaktinio ir/ar mišraus mokymo(si) sėkmė priklauso ir nuo dėstančiojo pasirengimo, akademinės bendruomenės motyvacijos (Adrian ir kt., 2021b; Imlawi ir kt.,

2015), pedagoginių kompetencijų (Adrian ir kt., 2021a; Adrian ir kt., 2021b). Studentų refleksijų analizė atskleidė ir mišrių studijų personalizavimo galimybę betarpiškiau atliepiančioms besimokančiųjų poreikius, užtikrinant mokymo(si) lankstumą ir patogumą, taip buvo patvirtintos Adrian ir kt. (2021a), Adrian ir kt. (2021b) tyrimų įžvalgos. Taip pat patvirtinta, kad mišrios studijos palankiai vertinamos ir dėl jų tapsmo naujų mokymosi formų paieškos katalizatoriumi, inovacijų diegimo, šiuolaikinių technologijų integravimo į studijų procesą (König, Jäger-Biela & Glutsch, 2020).

Taigi, straipsnyje aptarti tyrimai ir studentų refleksijų analizė atskleidė mišraus studijų modelio patrauklumą, ypač norintiems studijas derinti su kitomis veiklomis, gyvenantiems kitame mieste, turintiems ankstesnių studijų patirties, vertinantiems mokymosi turinio pasiekiamumą patogiu laiku, būdu ir formomis, taigi, buvo patvirtinti Krishna ir kt. (2021) tyrimo rezultatai. Mišrios studijos suteikia galimybę neprarasti auditorinio mokymo(si), megzti tiesioginį ryšį su akademinė bendruomene, patirti tokio kontaktinio mokymosi privalumus (bendrauti gyvai, matyti kūno kalbą, išgyventi psichoemocinį pasitenkinimą studijomis), išvengiant mokymosi motyvacijos mažėjimo, techninių trukdžių, nepakankamo pasirengimo nuotolinėms kontaktinėms paskaitoms virtualioje terpėje. Refleksijų analizė atskleidė, kad pozityvią laikyseną dėl mišraus mokymo(si) sąlygoja tokių studijų patogumas ir patrauklumas (tinkamu laiku ir būdu, tinkamoje vietoje, patraukliomis formomis), lankstumas ir mokymosi formų įvairovė (teorinių paskaitų klausymas tiesiogiai nuotoliniu būdu, esant galimybei – jau įvykusių nuotolinių kontaktinių paskaitų įrašų pirminis ar pakartotinis peržiūrėjimas, praktinių ir/ar dalies teorinių paskaitų vedimas tiesioginio kontakto būdu; auditorinių užsiėmimų fizinėje terpėje ir nuotolinių kontaktinių paskaitų bei konsultacijų virtualioje erdvėje derinimas pagal studijuojančiųjų poreikį ir galimybes; palankus tiesioginio auditorinio ir nuotolinio mokymosi balansas), informacijos prieinamumas įvairiomis formomis, studentų poreikiams ir galimybėms pritaikytas studijų turinys (įvairaus formato studijų medžiaga, studijoms reikalingos informacijos ir medžiagos talpinimas nuotolinėse mokymosi platformose, paskaitų įrašai, greitesnis informacijos pasiekiamumas), galimybė derinti studijas ir kitas veiklas (darbą, rūpinimąsi šeimos nariais, savanorystę, socialinius įsipareigojimus), studijuoti iš namų dėl asmeninių ir šeimyninių aplinkybių. Pabrėžtas ir individualaus mokymosi tempo privalumas pasirenkant tinkamą ir priimtina mokymosi intensyvumą, galimybė įvairiomis formomis konsultuotis su dėstytojais, atlikti užduotis su kitais studentais (kontaktiniu būdu auditorijose ar pasitelkiant nuotolines platformas, socialinius tinklus), patrauklumas dėl pragmatiškumo (mažesni studijų finansiniai kaštai nesant būtinybės atvykti į dalį paskaitų, dalį atsiskaitymų pateikiant elektroniniu formatu; mažesnės laiko sąnaudos dėl dalinio mokymosi nuotoliu). Svarbus ir psichosocialinių poreikių tenkinimas: galimybė tiesiogiai kurti tarpusavio ryšį su akademinė bendruomene, artimiau ją pažinti ir geriau suprasti, patirti didesnę pasitenkinimą studijomis turint galimybę mokytis lanksčiai, pagal poreikius ir galimybes. Svarbus ir studijų kokybės užtikrinimas (įvairesni studijų metodai ir atsiskaitymai; įvairesnė studijų medžiaga), galimybė ugdytis savarankiškumą,

nes virtualiame nuotoliniame kontaktiniame ir/ar mišriame mokyme(si) studentas yra aktyvus proceso dalyvis (Imlawi, Gregg & Karimi, 2015; Adrian ir kt., 2021a; Adrian ir kt., 2021b)), prisiimantis daugiau asmeninės atsakomybės. Kita vertus, svarbi studijų kokybė, gerai parengta studijų medžiaga, nepiktinaudžiavimas (būti paskaitose; tik išimtinai naudoti ankstesnių paskaitų įrašus). Visa tai tiek teoriniu, tiek empiriniu aspektu rodo palankias mišraus mokymo(si) integravimo į nuolatinį studijų procesą prielaidas Lietuvos aukštojo mokslo universitetiniu ir koleginiu lygmeniu.

Mišrias studijas, nepriklausomai nuo aukštosios mokyklos lygmenų, linkstama rinktis ir dėl patogumo bei lankstumo (studijų ir kitų veiklų derinimo galimybė; dalyvavimas tiesioginiame studijų procese nebūnant studijų vietoje; mokymasis patogiu laiku, tempu ir būdu patogioje vietoje), dėl mokymosi metodų įvairovės (mokymosi turinio prieinamumas, paskaitų, konsultacijų ir atsiskaitymų įvairovė naudojant tekstinę, garsinę, vaizdinę informaciją), pragmatiškumo (mažesnių finansinių ir laiko kaštų), emocijų-psichologinio pasitenkinimo dėl galimybės derinti auditorinį ir nuotolinį kontaktinį mokymąsi virtualioje erdvėje, palaikyti tiesioginį ryšį įvairiomis formomis, bendrauti ir atlikti užduotis su kitais studentais, išnaudojant auditorinio ir nuotolinio kontaktinio mokymosi būdo privalumus, taip pat dėl studijų kokybės užtikrinimo. Vienas iš svarbių empirinio tyrimo radinių – neigiamas patirtis atskleidžiantys, vien nuotolinio kontaktinio mokymosi virtualioje terpėje metu gimę psichoemociniai studentų išgyvenimai jaučiant nesaugumą, nelaisvumą, net įtampą su studijų kolegomis dalytis savo mintimis dėl nuotoliniu būdu sunkiai matomos ir neaiškios bendramokslų reakcijos, gyvo tarpusavio ryšio ir priklausymo akademinai bendruomenei jausmo trūkumo, dėl to išgyvenant įtampos ir nusivylimo laikotarpį. Kaip viena iš pastarųjų sunkumų įveikos galimybių, informantų matoma vien auditorinių arba mišrių studijų alternatyva, atsisakant vien nuotolinio kontaktinio mokymosi virtualioje terpėje galimybės.

Literatūra

- Adedoyin, O. B. & Soykan, E. (2020). COVID-19 pandemic and online learning: the challenges and opportunities. *Interactive Learning Environments*, 1–13. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10494820.2020.1813180>
- Adrian, S., Tandy, J., Ardiyansyah, S., Adhitya, Evangeline, G., Oktavia, D. T., Goal, F. Lu & Hosoda, T. (2021a). Online learning effect on student learning effectiveness. *International Conference on ICT for Smart Society (ICISS)*, 7–12. <https://ieeexplore.ieee.org/document/9533217>
- Adrian, S., Tandy, J., Ardiyansyah, S., Adhitya, Evangeline, G., Oktavia, D. T., Goal, F. Lu & Hosoda, T. (2021b). The impact of online learning system collaborator on students' ability. *International Conference on ICT for Smart Society (ICISS)*, 445–449. <https://ieeexplore.ieee.org/document/9533217>

- Advilonienė, Ž. & Andriukaitienė, R. (2020). *Jaunimo motyvacijos studijoms ir pasirengimo karjerai tyrimas Pietvakarių Lietuvos regione: Marijampolės kolegijos atvejis*. Empirinio tyrimo ataskaita. Marijampolės kolegija.
- Alqahtani, A. Y. & Rajkhan, A. A. (2020). E-learning critical success factors during the COVID-19 pandemic: A comprehensive analysis of e-learning managerial perspectives. *Education Sciences*, 10 (216), 1–16. <https://www.mdpi.com/2227-7102/10/9/216/htm>
- Atitikties mokslinių tyrimų etikai vertinimo gairės (2021). Patvirtinta Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus 2020 m. gruodžio 10 d. Įsakymu nr. V-60 (pakeitimai Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus 2021 m. gegužės 10 d. Įsakymu nr. V-24). <https://etikostarnyba.lt/wp-content/uploads/2021/05/v-60-del-atitikties-moksliniu-tyrimu-etikai-vertinimo-gairiu-tvirtinimo-su-pakeitimais.pdf>
- Atmojo, A. E. P., & Nugroho, A. (2020). EFL classes must go online! Teaching activities and challenges during COVID-19 pandemic in Indonesia. *Register Journal*, 13(1), 49–76. <https://doi.org/10.18326/rgt.v13i1.49-76>
- Bates, A. W. (Tony). (2014). *Teaching in a digital age. Guidelines for designing teaching and learning*. https://teachonline.ca/sites/default/files/pdfs/teaching-in-a-digital-age_2016.pdf
- Bauman, Z. (2007). *Globalizacija: pasekmės žmogui*. Apostrofa.
- Baužienė, Z., Perkumienė, D. & Marinko, I. (2016). Dėstytojo vaidmuo į studentą orientuotose studijose. *Laisvalaikio tyrimai: elektroninis mokslo žurnalas*, 1 (7), 1–10.
- Bozkurt, A. & Sharma, R. C. (2020). Emergency remote teaching in a time of global crisis due to Corona virus pandemic. *Asian Journal of Distance Education*, 15(1), I–VI. https://zenodo.org/record/3778083#_ymlc7MC1h0Xo
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3, 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Bubnys, R. (2012) *Reflektyvaus mokymo(si) metodų diegimo aukštojoje mokykloje metodika: refleksija kaip besimokančiųjų asmeninės ir profesinės raidos didaktinis metodas*. Šiaulių valstybinė kolegija.
- Bubnys, R. & Tuominienė, J. (2008). Studentų asmeninio ugdymo prielaidos taikant reflektivaus dienoraščio / žurnalo metodą studijų procese. *Ugdymo psichologija*, 19, 59–67.
- Carpenter, S. K., Witherby, A. E. & Tauber, S. K. (2020). On students' (mis) judgments of learning and teaching effectiveness. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 9(2), 137–151. <http://ul.lka.si/uploadi/editor/1595579022carpenter2020.pdf>
- Castro, M. D. B. & Tumibay, G. M. (2021). A literature review: efficacy of online learning courses for higher education institution using meta-analysis. *Education and Information Technologies*, 26, 1367–1385. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1292234>
- Daukšienė, E., Trepulė, E. & Naujokaitienė, J. (2021). Kokybiško nuotolinio ugdymo link: mokyklų pirmosios išmoktos pamokos COVID-19 pandemijos metu. *Pedagogika*, 142(2), 5–23.
- de Jong, P. G., Pickering, J. D., Hendriks, R. A., Swinnerton, B. J., Goshtasbpour, F. & Reinders, M. E. (2020). Twelve tips for integrating massive open online course content into classroom teaching. *Medical Teacher*, 42(4), 393–397. <https://doi.org/10.1080/0142159X.2019.1571569>

- Dyrud, M. A. (2011). *Social networking and business communication pedagogy: Plugging into the Facebook Generation*. <http://web.a.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=10&sid=3897e580-9557-407b-95f2-5ae0f85fb95e%40sessionmgr4008&hid=4106>
- Donelienė, I. & Turskienė, S. (2011). Virtualios mokymo(si) aplinkos komponentų vertinimas: studentų požiūris. *Mokslas ir edukaciniai procesai*, 3(16), 52–61.
- Dhawan, S. (2020). Online learning: A panacea in the time of COVID-19 crisis. *Journal of Educational Technology Systems*, 49(1), 5–22. <https://doi.org/10.1177/0047239520934018>
- Dziuban, Ch., Graham, Ch., Moskal, P. D., Norberg, A. & Sicilia, N. (2018). Blended learning: the new normal and emerging technologies. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 15, 1–16. <https://doi.org/10.1186/s41239-017-0087-5>
- Europos Komisija (2015). *The European Framework for Digitally-Competent Educational Organisations (DigCompOrg) (Europos metmenys skaitmeninę kompetencijų turinčioms švietimo organizacijoms)*. Jungtinis tyrimų centras. <https://education.ec.europa.eu/lt/selfie/resources>
- Europos Komisija (2018a). *Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl skaitmeninio švietimo veiksmų plano (SWD(2018) 12 final)*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0022&from=LT>
- Europos Komisija (2018b). *SELFIE (efektyvaus mokymosi švietimo technologijomis skatinant inovacijas savianalizė)*. https://ec.europa.eu/education/schools-go-digital_en
- Gachanja, F., Mwangi, N. & Gicheru, W. (2021). E-learning in medical education during COVID-19 pandemic: experiences or a research course at Menya Medical Training College. *BMC Medical Education*, 21, 621. <https://bmcmmededuc.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12909-021-03050-7>
- Gaučaitė, R., Kazlauskienė, A., Masiliauskienė, E., Pocevičienė, R. & Rūdytė, K. (2012). *Mokymosi mokytis strategijos. Iš anksto apgalvotas/reflektyvus mokymasis: būdai, aplinkos, šaltiniai, metodai*. Šiaulių universiteto leidykla.
- Guščinskienė, J. & Čiburienė, J. (2018). Į studentą sutelktos studijos kaip karjeros kūrimo prielaida. *Šiuolaikinės visuomenės ugdymo veiksniai*, 3, 167–182.
- Hong, J.-Ch., Liu, Y., Liu, Y. & Zhao, L. (2021). High school student's online learning ineffectiveness in experimental courses during the COVID-19 pandemic. *Frontiers in Psychology*. <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2021.738695/full>
- Imlawi, J., Gregg, D. & Karimi, J. (2015). Student engagement in course-based social networks: The impact of instructor credibility and use of communication. *Computer & Education*, 88(1), 84–96. <https://www.learntechlib.org/p/200980/>
- Yuhanna, I., Alexander, A., & Kachik, A. (2020). Advantages and disadvantages of online learning. *Journal Educational Verkenning*, 1(2), 13–19. <https://doi.org/10.48173/jev.v1i2.54>
- Jezerskytė, E. (2011). *Universiteto dėstytojo inovacinės veiklos turinys tobulinant studijų programas [Daktaro disertacija. Kauno technologijos universitetas]*. Technologija.

- Kabir, S. M. A. (2020). Issues and possible options for teachers: A COVID-19 pandemic perspective. <http://eltchoutari.com/2020/07/issues-and-possible-options-for-teachers-a-covid-19-pandemic-perspective/>
- Kabir, S. M. A. & Hasnat M. A. (2021). Teachers' Reflection on online classes during and after the covid-19 crisis: an empirical study. *Internatinal Journal on Innovations in Online Education*, 5(3), 23–41. <https://onlineinnovationsjournal.com/download/49a67e456db22d31.pdf>
- King, N., & Brooks, J. (2018). Thematic analysis in organisational research. In C. Cassell, A. Cunliffe, & G. Grandy (Eds.). *The SAGE handbook of qualitative business and management research methods: Methods and challenges*, 219–236. SAGE Publications Ltd.
- Khan, A. H., Sultana, M. H., Hossain, S., Hasan, M. T., Ahmed, H. U., & Sikder, M. T. (2020). The impact of COVID-19 pandemic on mental health & wellbeing among home-quarantined Bangladeshi students: A cross-sectional pilot study. *Journal of Affective Disorders*, 277, 121–128.
- Kohnke, L., & Moorhouse, B. L. (2020). Facilitating synchronous online language learning through Zoom, *RELC Journal*. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0033688220937235>
- König, J., Jäger-Biela, D. J., & Glutsch, N. (2020). Adapting to online teaching during COVID-19 school closure: Teacher education and teacher competence effects among early career teachers in Germany. *European Journal of Teacher Education*, 43(4), 608–622.
- Kotera, Y., Cockerill, V., Green, P., Hutchinson, L., Shaw, P. & Bowskill, N. (2019). Towards another kind of borderlessness: online students with disabilities. *Distance Education*, 40(2), 1–17. <https://doi.org/10.1080/01587919.2019.1600369>
- Krishna, Ak. G., Reddy, K. S., Chitra, VB. & Yadav, S. (2021). Heightening the virtual teaching and learning in higher education during COVID-19. *International Journal of Research and Analytical Reviews*, 8(2), 7–13. https://www.researchgate.net/profile/A-K-Gopi-Krishna/publication/357992794_Heightening_the_Virtual_Teaching_and_Learning_in_Higher_Education_during_COVID-19/links/61ea80245779d35951c401b8/Heightening-the-Virtual-Teaching-and-Learning-in-Higher-Education-during-COVID-19.pdf
- Kučaidze, N. (2020). *Aukštojo mokslo studijų finansavimo modelių ir jų įtakos studijų prieinamumui vertinimas Europos Sąjungos valstybėse*. [Daktaro disertacija. Mykolo Romerio universitetas]. https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/16478/Disertacija_Kucaidze.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Lassoued, Z., Alhendawi, M., & Bashitialshaaer, R. (2020). An exploratory study of the obstacles for achieving quality in distance learning during the COVID-19 pandemic. *Education Sciences*, 10(9), 232. <https://doi.org/10.3390/educsci10090232>
- Maguire, M. & Delahunt, B. (2017). Doing a thematic analysis: A practical, step-by-step guide for learning and teaching scholars. *All Ireland Journal of Teaching and Learning in Higher Education (AISHE-J)*, 9(3), 3351–33514. <http://ojs.aishe.org/index.php/aishe-j/article/view/335>
- Megahed, N. & Ghoneim, E. (2022). Blended learning: The new normal for post-COVID-19 pedagogy. *International Journal of Mobile and Blended Learning (IJMBL)*, 14(1), 1–15. <https://www.igi-global.com/gateway/article/291980>

- Merfeldaitė, O., Prakapas, R. & Railienė, A. (2020). Nuotolinio mokymo organizavimas COVID-19 metu: bendrojo ugdymo mokyklų patirtis. *Pedagogika*, 140(4), 5–17. <https://ejournals.vdu.lt/index.php/Pedagogika/article/view/2218/1511>
- Mokymas(is) tarnaujant bendruomenei. Vadovas aukštajam mokslui. Projekto ĮTRAUK STUDENTUS rezultatas (2020). Red. Rech K. & Knapp, M. <https://www.engagestudents.eu/wp-content/uploads/2021/12/IO3-Workbook-LT.pdf>
- Nowell, L. S., Norris, J. M., White, D. E., & Moules, N. J. (2017). Thematic analysis. striving to meet the trustworthiness criteria. *International Journal of Qualitative Methods*, 16(1). <https://doi.org/10.1177%2F1609406917733847>
- Okaz, A. A. (2015). Integrating Blended Learning in Higher Education. *Social and Behavioral Sciences*, 186, 600–603. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042815023460?via%3Dihub>
- Panesi, S., Bocconi, S., & Ferlino, L. (2020). Promoting students' well-being and inclusion in schools through digital technologies: Perceptions of students, teachers, and school leaders in Italy expressed through SELFIE piloting activities. *Frontiers in psychology*, 11, 1563. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.01563>
- Papademetriou, Ch., Anastasiadou, S., Konteos, G. & Papalexandris, S. (2022). COVID-19 Pandemic: The Impact of the Social Media Technology on Higher Education. *Education Sciences*, 12(4), 261. <https://doi.org/10.3390/educsci12040261>
- Picciano, A. G. (2021). Theories and frameworks for online education. Seeking an integrated model. In L. Cifuentes (Ed.), *A guide to administering distance learning* (pp. 79–103). Brill. <https://brill.com/view/book/97890004471382/BP000005.xml>
- Raad, M. E. Abi, Odhabi, H. (2021). Hybrid learning Here to stay! *Frontiers in Education Technology*, 4(2), 121–131. <https://doi.org/10.22158/fet.v4n2p121>
- Rahayu, E. S., Hayat, I. Q. & Yulianto, E. A. (2022). Optimization of learning through e-learning applications in the COVID-19 pandemic. *International Journal of Research and Applied Technology (INJURATECH)*, 2(2), 6–13. <https://ojs.unikom.ac.id/index.php/injuratech/article/view/6937>
- Reich, J. (2020). *Remote learning guidance from state education agencies during the COVID-19 pandemic: A first Look*. Massachusetts Institute of Technology. <https://edarxiv.org/437e2>
- Reich, J., Levinson, M. & Johnston, W. (2011). Using online social networks to foster preservice teachers' membership in a networked community of praxis. *Contemporary Issues in Technology and Teacher Education*, 11(4), 382–297.
- Rybačiauskaitė, K. (2020). Reflektyvus ar difraktyvus mokymas(is)? Paulo Ramsdeno ir Karen Barad požiūrių sutapimai. *Acta Paedagogica Vilnensia*, 45, 175–183. <https://philarchive.org/archive/RYBROD>
- Sajienė, L. & Tamulienė, R. (2012). Studijų turinio kaita į studentą orientuotų studijų paradigmoje: teorinis aspektas. *Profesinis rengimas ir realijos*, (23), 96–106. <https://portalcris.vdu.lt/server/api/core/bitstreams/663fed69-ab6b-4218-a18b-44b10b1f78df/content>

- Sakina, R., Kulsum, E. M. & Uyun, A. S. (2020). Integrating technologies in the new normal: A study of blended learning. *International Journal of Quantitative Research and Modelling IJQRM*, 1(4), 181–193. <https://pdfs.semanticscholar.org/80e2/b23564f92413b24f28217c733156631f2c72.pdf>
- Salhab, R., Hashaykeh, S., Najjar, E., Wahbeh, D., Affouneh, S. & Khlaif, Z. (2021). A proposed ethics code for online learning during crisis. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (IJET)*, 16(20), 238–254. <https://online-journals.org/index.php/i-jet/article/view/24735/10139>
- Schleicher, A. (2020a). *Teaching and learning international survey TALIS 2018: Insights and interpretations*. https://www.oecd.org/education/talis/TALIS2018_insights_and_interpretations.pdf
- Schleicher, A. (2020b). *The impact of COVID-19 on education – insights from education at a glance 2020*. <https://www.oecd.org/education/the-impact-of-covid-19-on-education-insights-education-at-a-glance-2020.pdf>
- Shlowiy, A. (2021). Tracking Saudi EFL students' reflection of online learning during Coronavirus: different rounds. *Frontiers in Psychology*. <https://doi.org/10.3389/feduc.2021.770786>
- Tull, S. P. C., Dabner, N., & Ayebi-Arthur, K. (2017). Social media and e-learning in response to seismic events: Resilient practices. *Journal of Open, Flexible and Distance Learning*, 21(1), 63–76. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1148202.pdf>
- Urbonienė, J., Bartuševičienė, V. & Puidokaitė-Savickienė, R. (2019). Studijuojančiųjų poreikiai e. studijoms Lietuvos aukštosiose mokyklose. *Ižvalgos*, 2, 71–86. https://www.utenos-kolegija.lt/upload/file_manager/Visuomenei/Izvalgos/2019-Nr2/9%20J.%20Urboniene,%20V.%20Bartuseviciene,%20R.%20Puidokaite-Savickiene_STUDIJUOJANCIUJU%20POREIKIAI%20E.%20STUDIJOMS%20LIETUVOS%20AUKSTOSIOSE%20MOKYKLOSE.pdf
- Vaughan, N. D., Cleveland-Innes, M. & Garrison, D. R. (2013). *Teaching in blended learning environments. Creating and sustaining communities of inquiry*. Athabasca University Press. <http://cf2015.bhcarroll.edu/files/session-2-toward-a-learning-century/resources-for-online-learning/teaching-in-blended-learning-environments-communities-of-inquiry-ebook-2013.pdf>
- Vlachopoulos, D. (2020). COVID-19: Threat or opportunity for online education? *Higher learning research communications*, 10(1), 16–19. <https://doi.org/10.18870/hlrc.v10i1.1179>

Prerequisites for the Integration of Face-to-Face and Distance Contact Teaching/Learning in Virtual Space in Higher Education at College and University Level: Students' Views and Experiences

Živilė Advilonienė

Vytautas Magnus University, Faculty of Catholic Theology, Department of Religious Studies, Gimnazijos g. 7, LT-44260 Kaunas, zivilead@centras.lt

Summary

The COVID-19 pandemic, which quarantined Lithuania in March 2020, has led to major changes in the education system at all levels. The unprecedented global need to move to a distance learning format has led to the need to ensure the organisational-technical smoothness of the study process, the quality of teaching, and a supportive psychosocial environment. Two years of experience in the study pandemic has led to a situation where the initially challenging distance contact and later blended learning are becoming more and more commonplace today: taking on new forms, bringing changes to the study process in response to the realities, needs, and opportunities of the times. The paper presents part of the results of an empirical study that includes emerging findings on students' experiences during the COVID-19 pandemic of quarantine restrictions of studying exclusively through virtual contact for a period of time, and mixed studying after the start of the quarantine eases, the study process was partly carried out in the traditional format of face-to-face learning in a physical environment and partly in virtual distance learning, and the prerequisites for the integration of a permanent mixed study model (combining face to face and distance learning) into the regular rhythm of study at college and university level. The survey reveals that there is support for full-time blended learning in higher education, but not for a purely distance learning model.

Keywords: *face-to-face learning, distance contact learning, distance learning, integration of face-to-face and distance learning, COVID-19 pandemic.*

Gauta 2022 05 02 / Received 02 05 2022
Priimta 2022 10 17 / Accepted 17 10 2022